

Vejce nebo slepice?

Nejstarší doklad o otázce o původu slepice máme údajně z doby krátce po přelomu letopočtu, kdy už roku 46 tuto filozofickou otázku řešil řecký historik Plútarchos. Je to příklad logického paradoxu (*paradoxos* – řecky nepodobný, náhlý, neočekávaný), což je podle dostupné definice tvrzení, které spojuje pojmy nebo výroky ve vzájemně si odporující v neočekávaný, překvapivý, ale smysluplný celek a jeho nesmyslnost je pouze zdánlivá. Pokud v praxi narazíme na požadavek zdravotní a odborné způsobilosti k práci, mohlo by se na první pohled zdát, že se jedná prakticky o totéž, ale opravdu jen na první pohled... Sice jde o vztah dvou věcí, které v pracovním vztahu obvykle jedna bez druhé nevznikají a nevyskytují se, ale v případě pracovního právního vztahu máme jejich přesně stanovené pořadí.

První vodítko k odpovědi na otázku, co má být dřív, najdeme v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, kde je v § 103 odst. 1 a) dána zaměstnavateli *povinnost nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti*. Jinými slovy, těžko pouze odhadnout, jestli člověk, který stojí před personalistou, je *schopen bez vady* nebo bude lepší říct, že práce pro něj není a vzít toho v pořadí dalšího – vždy je nutné předem vyslat budoucího zaměstnance k lékaři s konkrétním a úplným popisem pracovní náplně a žádostí o cíleně zaměřenou pracovnělékařskou prohlídku. Když bude mít budoucí zaměstnanec také něco společného se zařízeními, které legislativa popisuje jako *technická zařízení, která představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví zaměstnanců* (tzv. *vyhrazená technická zařízení* zdvihací, elektrická, taková a plynová) nebo s dalšími rizikovými pracemi, jakými je svařování, řízení vysokozdvizného vozíku, práce ve výškách apod., přidává se další požadavek v podobě § 11 zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, kterým je *zvláštní odborná způsobilost* a konkrétní předpoklady pro její získání - mj. *zdravotní způsobilost*, kterou pro tyto případy zákon požaduje.

Nejspíš máte pocit, že už je těch pravidel nad míru, ale zatím jsme si neřekli vůbec nic o tzv. *speciální legislativě*, která těm, co se pohybují v prostředí železnice, občas zamíchá pracovním životem. Ano, nesmíme také zapomenout na zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, kde § 22 b) dává provozovateli dráhy mj. za povinnost *vydat ke dni zahájení provozování dráhy vnitřní předpis o provozování dráhy a o odborné způsobilosti a znalosti osob zajišťujících provozování dráhy* a zároveň dle c) *zajistit, aby provozování dráhy prováděly osoby, které jsou zdravotně a odborně způsobilé*, a dále na prováděcí vyhlášku tohoto zákona - vyhlášku č. 260/2023 Sb., kterou se vydává stanovení podmínek zdravotní způsobilosti k provozování dráhy a drážní dopravy, a která mj. stanovuje podmínky zdravotní způsobilosti pro žadatele o vydání licence strojvedoucího a strojvedoucí řídící drážní vozidlo a pro fyzické osoby provádějící ostatní činnosti při provozování dráhy a drážní dopravy a uchazeče o výkon těchto činností. Pokud jste v rámci covidových opatření narazili (a doufejme, že už nenarazíte, protože ten neřád navždy zmizí) na možnost prodlužování termínů platnosti zdravotních prohlídek, tak pozor, jsme na dráze a tady je vždycky všechno složitější a malinko jinak. Tady, na dráze, se totiž řídíme především právě speciální legislativou, která je zřejmě pro některé zákonodárce i nadále opředená tajemstvím, a proto na nás v tom prodlužování zatím vždycky pozapomněli. Je tedy zcela jasné, že se v případě zdravotní a odborné způsobilosti o žádný paradox nejedná, i když mnoho zaměstnavatelů v tom hledá nějakou záludnost, a v mnoha případech i tápou. Pamatujte si, že bez zdravotní prohlídky je kvalifikace k práci neúplná, odborná způsobilost nemůže bez ní existovat, a práci nesmíme vykonávat. V tomto případě je odpovědnost vždy na straně zaměstnavatele a zaměstnanci by měla dle zákoníku práce příslušet náhrada mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku.

A mimochodem, právě teď se problém slepic a slepičích vajec vykládá tak, že se živí tvorové a jejich vlastnosti, včetně kladení vajec, vyvíjeli postupně. Kdo ví, za pár let může být všechno jinak, znáte to...

Dana Žáková, oddělení BOZP OSŽ Ú